

Streszczenie rozprawy doktorskiej

***O możliwych kierunkach rozwinięcia koncepcji podmiotu estetycznego
Sorena Kierkegaarda***

napisanej na seminarium z etyki i filozofii człowieka
pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Władysława Zuziaka

Zasadniczym celem pracy jest gruntowna analiza podmiotu estetycznego w antropologii Sorena Kierkegaarda, która została dokonana w oparciu o jego myśl filozoficzną oraz adekwatną literaturę pomocniczą. Problem badawczy stanowi zagadnienie istoty, ograniczeń i aktualności estetycznego wymiaru życia człowieka. Wyznaczony cel i zastosowana metoda pracy analityczno-syntetyczna z elementami metody hermeneutycznej i interpretacji humanistycznej zdeterminowały strukturę prezentowanej dysertacji.

Rozdział pierwszy otwiera problem genezy egzystencjalnej myśli duńskiego filozofa w kontekście popularnej wówczas filozofii heglowskiej oraz syntetyczna prezentacja teorii stadiów życia w ujęciu Kierkegaarda: estetycznego, etycznego i religijnego. Tę część zamyka próba gruntownej analizy życia podmiotu estetycznego poprzez wskazanie kluczowych dla tego stadium aspektów egzystencji ludzkiej. Uwydatniono trzy zagadnienia: relacja podmiotu do piękna, problem subiektywnej prawdy jednostki oraz nieuchronność melancholii i rozpacz na poziomie życia estetycznego.

Drugi rozdział traktuje o problemie niewystarczalności estetyki oraz wskazuje nowe perspektywy jej rozumienia, tj. możliwe kierunki rozwinięcia podmiotu estetycznego. Analizując kolejne przemiany jednostki podkreślające jej dynamizm, zostały uwypuklone: skok jakościowy, wybór absolutny i kategoria paradoksu. Stanowią one charakterystyczne dla filozofii egzystencji „możliwości” podmiotu, czyli okazje do dalszego wzrostu. Następna część rozdziału to pogłębione badania nad człowiekiem w stadium etycznym i religijnym, a nadmienione w ich realizacji braki i niekonsekwencje stały się inspiracją poszukiwania innych możliwych kierunków rozwinięcia podmiotu. Zwieńczeniem tego rozdziału jest prezentacja nowej estetyki Kierkegaarda, w której autor wydaje się subtelnie zmieniać swoją pierwotną koncepcję. Zawarł ją w eseju *Lilie polne*.

Głównym celem trzeciego rozdziału jest wskazanie możliwych kierunków rozwinięcia koncepcji podmiotu estetycznego duńskiego filozofa. W oparciu o źródła i opracowania wybranych współczesnych filozofów przybliżono propozycje aktualizacji, rozszerzenia lub uwznioślenia estetyki Kierkegaarda. Autorem pierwszej perspektywy jest Józef Tischner, krakowski filozof, który inaczej niż Kierkegaard poszukiwał możliwości wprowadzenia podmiotu estetycznego w świat aksjologii. Myśl Tischnera została wzbogacona teorią metafizyki piękna Władysława Stróżewskiego. W drugiej odsłonie rozdziału zaprezentowano myśl teologiczno-filozoficzną Hansa Ursy von Balthasara, który uważał, że podmiot estetyczny już w horyzoncie piękna ma możliwość uczestniczenia w świecie metafizycznym. W ostatniej części rozdziału głosu udzielono myślicielom, którzy estete, jak i jego świat rozumieją inaczej niż Kierkegaard. Richard Shusterman i Michel Foucault podejmując problematykę estetyzacji życia, proponują własne projekty „rehabilitacji” estetyki. Jednakże nawet w tej poszerzonej perspektywie widoczna jest aktualność antropologii Sorena Kierkegaarda.

ks. Kamil Szpilka